

CO JE TO KULTURA PAMĚTI

Návrh Památníku ticha pro „Fórum paměti 2023“

Prolog:

Máme za sebou století válek a totalit, jehož odkazy modelovaly paměť posledních generací. Žijeme v epoše, která nové války produkuje, včetně ideologií, které je obhajují. Někdy nenápadně, jindy účelově jdou v paralelách starých demagogií. Pracují manipulativně se stereotypy, legalizují tradiční argumenty založené na lži. Státu chybí koncepce rozvoje kultury paměti a míst dotýkaných minulostí, založených na principu **VEŘEJNÉ KOMUNIKACE**.

Chybí platforma pro koordinaci institucí, které nabízejí dialog o historických paralelách, využitelný v boji proti extrémismům různých forem či zavádějícím stereotypům. Chybí koncepční státní podpora institucí pracujících s databázemi vzpomínek a výstav, založených na velkých příbězích dvacátého století.

Chybí státní koncepce pro rozvoj disciplíny nazývané kultura paměti.

Muzea České republiky jsou koncepčně i povahově nastavena převážně na péči o sbírky. Na interpretaci a komunikaci často nemají lidské ani finanční zdroje. Jejich posláním je v dobrém a tradičním slova smyslu **KONZERVACE**.

Komunikace vs. konzervace by neměly být ve vzájemné opozici, stát se prostorem souboje o vnímání historie. Neměly by také navzájem potlačovat v duchu konzervatismu či opatrnosti pracovat s názory a kontexty minulosti a dneška.

Bez rozvoje center paměti budeme jen chabě čelit náporu lží a manipulací na dezinformačních kanálech. Dialog s pamětí společnosti, která dědí zkušenosti dvou totalit, pracuje s jinými nástroji a odlišným jazykem veřejné komunikace než tradiční muzea. Nabízí jiný prožitek než etnografie, etnologie, geologie či další obory muzejních stánků.

Expozice založená na paměti pracuje se vzpomínkami. Využívá příběhy minulosti jako nejvyšší argument pro diskusi o závažných událostech dneška. Svá poselství předává emotivně. Zve návštěvníka do děje založeného na scénáři stavěném jako příběh. Pracuje s emocemi účastníků historických událostí, právě tak jako s prožitkem současných hostů míst paměti.

Teze:

NARATIV – VZDĚLÁVÁNÍ – DYNAMIKA – KOMUNIKACE – EMOCE – KONTEXTUALIZACE

Parametry žánru, jenž nazýváme *kultura paměti*, není – díky osvědčené praxi některých okolních zemí –, těžké definovat. Paměťové muzejní instituce mají svébytný jazyk komunikace, osobité archivy a sbírky, založené na vzpomínkách. Komunikují specifickým jazykem autentických příběhů novodobé minulosti. Vytvářejí kulturní platformy pro setkávání k dialogu o minulosti.

- **Svou koncepci zakládají na narativu** (více než na sbírkách). Pracují s nehmotnými databázemi vzpomínek, které přetvářejí v literární, dramatická, výstavní podobenství či jiné formy veřejné komunikace.
- **Jejich výrazným rysem je dynamika.** Vedle stálé expozice mají aktivní sezonní nabídky, vedou intenzivní kulturní dialog, motivující veřejnost různých generací k opakovaným návštěvám míst paměti.
- **Zájem o historická fakta posilují emocemi.** Místa paměti a memoriální muzejní instituce vyhledávají pro své expozice prožitkové formy. Návštěvník se stává součástí příběhu, do nějž vstupuje a prochází jím.
- **Základem nabídky center paměti je moderní podoba vzdělávání.** Edukace o tématech novodobé historie je otevřena žákům, studentům i pedagogům. Vzdělávací moduly dynamicky navazují na aktuální pohyby světa a jejich paralely s minulostí.
- **Platformy paměti komunikují v kontextu epoch.** Řeší aktuální témata, k nimž jsou vzpomínky předešlých generací nejvyšším argumentem.
- **Místa paměti rozvíjejí dramaturgii vzpomínání.** Hledají důstojné cesty k obsahu událostí, které je třeba připomínat v jubilejní dny, jazykem odpovídajícím empatii všech generací a společenských skupin.

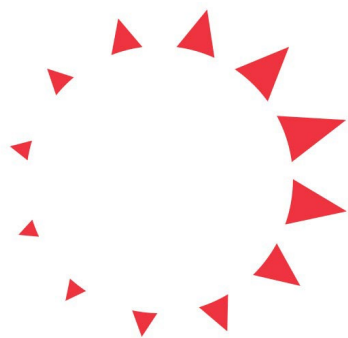
Tento návrh základních významů by se měl stát pro paměťové instituce přijatelným podkladem pro společného úsilí, směřující k definici a obhajobě svébytné kulturní disciplíny „**kultury paměti**“. Měl by se stát východiskem k založení kulturního dialogu, jenž naší zemi na celostátní úrovni chybí.

Ke vztahu dnes hojně užívaných významů „kultura paměti“ a „politika paměti“ je třeba otevřít diskusi na veřejné i odborné bázi. Je třeba, aby pronikla do nejvyšších pater státu i do nejmenších subjektů, které pečují o místa paměti.

Tento dialog je ve své podstatě nadějí pro úsilí, které vynakládá mnoho aktivních skupin. Měl by vést k lepší a tvůrčí koordinované spolupráci státních i nestátních organizací, podílejících se na rozvoji kultury paměti. Upřesnění parametrů svébytné kulturní disciplíny má směřovat k dlouhodobé koncepční podpoře rozvoje kultury připomínání a vzdělávání v příbězích dvacátého století.

Dejme šanci paměti a těm, kdo mají odvahu s připomínáním paměti hodnotně a tvůrčím způsobem pracovat.

Dejme motivaci těm generacím, které své databáze poznání teprve plní, aby je nezanášely banální stupiditou či manipulacemi sociálních sítí.

Památník ticha

Pavel Štingl, říjen 2023

Podporující členové Poradního sboru Památníku ticha:

Petr Pithart, Petr Kolář, Jaroslav Róna, Tomáš Kraus, Leoš Válka, Helena Koenigsmarková, Mariana Čapková, Jan Hřebejk, Jana Šmídová, Václav Marhoul, Jan Dobrovský, Jan Polouček, Daniel Kummerman, Jakub Szantó, Karol Efraim Sidon.